

גיליון מס' 542 פרשת מקץ
תשפ"ד שנה שתיים עשרה

גליון זה יוצא לעילוי נשמת סבי
ר' יעקב ב"ר ישראל ז"ל פרלברגר
נלב"ע ל' כסלו
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

בעלי אסופות - מפני החשד בנר חנוכה

בנידוד שחזר דין חשד בשכיניו שיודעין בו שמדליק בחוץ ואינו מעדת הנוהגים להדליק בפנים, (עי' חשוקי חמד חנוכה סי' כ"ז). ולמעשה רבנו זצ"ל כתב לי במכתב דגם בזה"ז חישי' לחשד, וז"ל השאלה (ד' כסלו תשע"ו) האם האידנא שיש כמה מנהגים בזמן ובמקום ההדלקה אכתי שייך הדלקה מפני החשד, השיב רבנו, כן, וכן השיב רבנו בס' מועדי הגר"ח (ח"א סימן תר"א), ועי' בארחות רבנו (ח"ג עמוד ד') שמובא שהקה"י הדליק בב' פתחים מפני החשד, וכ"כ בס' נר חנוכה (ח"ד הערה ל"ב), וכן בס' הזכרונות ממרן החזו"א (סי' ל"ב אות י"ד) מביא שהורה במי שנוסע למקום אחר שידליק מפני החשד.

בענין אם קיים אאע"ה מצות נר חנוכה

בס' דעת נוטה פרשת וירא (אות רכ"ט) כתב רבנו זצ"ל די"ל דקיים אאע"ה מצות סיפור יציאת מצרים קודם שיצאו ממצרים דבכל המצות יש סודות התורה וקיים הכל ע"ש העתיד, ומובא שם (הערה שצ"א) שהשיב דמה"ט אולי קיימו האבות גם מצות נר חנוכה. ובודאי דאאע"ה לא בירך אקב"ו קודם מ"ת, דאף אם נשים יכולות לברך כאינו מצוה ועושה, כל זה אחרי שעכ"פ יש חיוב בעולם לאנשים, ומכניסות עצמן לזה החיוב, אבל קודם מ"ת שליכא כלל ציוי בעולם, לא שייך אמירת לשון אקב"ו, וגם מסתבר של"ש ברכת שיעשה ניסים על העתיד, וה"ז כדשלב"ע ומשנה ממטבע, ורק עשה תכלית המצוה ותיקונה ומעין מש"כ השל"ה שבנתנית המקלות בשיקתות המים קיים ענין תפילין (עי' דעת נוטה שם).

ובעיקר הדבר אם שייך הודאה על נס קודם שנעשה כ' רבנו זצ"ל דהמתין נח מלברך ולהודות עד לאחר המבול, ללמדנו כי אין להודות על הנס עד שעברה הצרה ונסתיים הנס, עכ"ד, וכ"כ בדעת נוטה פרשת נח (תשובה רי"ח) שלא הקריב תחילה דתודה מקריבים אחר הנס, וכע"ז בס' בעמק ברכה (שירה על הנס עמוד קכ"ד) מהגר"ז בשם אביו מרן הגר"ח הלוי זצ"ל אמנם כ"ז בחובת שירה, וכמבואר בדבריו דאין יוצאין יד"ח שירה קודם, דלא חל החיוב רק אחר שנעשה ובא הנס בפועל, ואין נפטר במה ששר קודם שחל החיוב, אבל בודאי אפשר להודות לשבח ולפאר גם קודם שיבא הנס, וזה מה שמצינו באאע"ה (ביאור רבינו בס' תיבת נח על מדרש נח עמוד י"א ז"ה אז).

מה בוך אאע"ה ואם הדליקו בני ביתו

בענין נוסח הברכה אצל אאע"ה כ' רבנו שברך בנוסח 'שיעשה' נסים. וצדד רבינו דגם יצחק ובני ביתו שגיייר כולם הדליקו, ואולי כל א' הדליק בפתח אחר. ומש"כ ביומא (כ"ב) שקיים כל התורה גם מצות דרבנן הזכירו עירוב תבשילין או עירוב תחומין ולא הזכירו שהדליק חנוכה שיש בזה חידוש יותר גדול שאע"פ שעדיין לא היה כל המעשה הנס של חנוכה עכ"ז הדליק חנוכה, השיב רבנו, דיש לו עיקר מן התורה, היינו להודות על הנס כדילפי' מהלל דיציאת מצרים, (עזרת אליעזר שם ועי' בדעת נוטה פ' תולדות אות קכ"ב שנשאל רבנו אם קיימו האבות נ"ח ומגילה שיעקרב מד"ס, והשיב מ"ש מעירוב תבשילין, וע"ש אות קכ"ג ובהערה שם כנ"ל דיש לו עיקר מה"ת, והיינו במה שכל' בהעלותך את הנרות כמש"כ הרמב"ן שם, ולכן נקטו ע"ת שהוא חי' טפי שאין לו רמז בקרא). וכתב רבנו זצ"ל שלא היו האבות מחויבים לברך ואם רצו ברכו, ויתכן שברכו אבל לא אמרו וציונו, (דעת נוטה שם אותיות קכ"ט ק"ל בהערה שם מובא מכתב שמסתמא ברכו ברכת המצוה).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

טעם הדלקה מפני החשד בנר חנוכה

בשבת (כ"ג א') חצר שיש לה ב' פתחים צריכה ב' נרות מפני החשד, ולמדו זה בטעם הנחת פאה בסוף שדהו דהוא מפני החשד, ורבנו מרן הגר"א"ל שטינמן ביאר באילת השחר (שבת שם) שהטעם שמדמים לפאה כיון שלא עושה שום מעשה ועם זאת חושדים אותו שגוזל עניים וא"כ גם בחנוכה יש לחוש לחשד, ושאלו מרבנו זצ"ל, שמצינו עוד כעין זה ביומא (ל' א') ביוצא מאמצע סעודה שנוטל ידיו ומחזיר הטפית על האורחים, ופירש"י שהוא משום חשד, ומה טעם לא הביאו ראיה משם, והשיב רבנו, שמפאה לומדים שאפילו אם אפשר לבני אדם לדונו לזכות בכל זאת יש חשש חשד, (שיח חנוכה סוגיא דחנוכה עמוד ג).

ילפון מקלקלתא ומתקנתא לא ילפין

והוסיף רבינו זצ"ל בכת"י על הגליון, דאפי' שאפשר לדונו לזכות יש מפני החשד 'כי דרך בני אדם לחשוב תמיד לחובה', והראה לי הירושלמי (מו"ק פ"ב ה"ב) 'ילפון מקלקלתא ומתקנתא לא ילפין', ובביאורי רבינו (שם ד"ה בשתא) דלא אהני ליה לפרש ההיתר דבנ"א למדו ממנו את הקלקול ממה שעה ומן התיקון לא למדו, ופ"א שאיחרתי לתפילה בשחרית, אחרי התפילה גער בי דאמרו בגמ' ברכות (מ"ג ב') ששה דברים גנאי לו לתלמיד חכם וחד מיניהו הו' יכנס באחרונה לבית המדרש משום דקרו ליה פושע, ושאלתי את כתב דוקא תלמיד חכם, וא"ל שמרן החפץ חיים זיע"א גער בבנו שהגיע מאוחר לביהכ"ס, ואמר לו בנו הרי כתוב דוקא ת"ח, וא"ל, כשתעשה דבר טוב לא יסתכלו עליך אבל כשתעשה דבר שאינו הגון מיד יאמרו כולם גם הבן של החפץ חיים נוהג כן, והביא הירושלמי ילפון מקלקלתא ומתקנתא לא ילפין, והביא על זה רבנו זצ"ל באורחות יושר (ערך חינוך) ממרן החזו"ן איש (באמונה ובטחון פ"ד סימן ט"ז) : במלמד לרבים בלתי שלם במידותיו, שהחניך מתרגל בגסות ובקפדנות המקבל מרבו, ויתמיד לנחות מדות הרעות מן המחנך, והביא הירו' דילפון מקלקלתא ומתקנתא לא ילפין, (ספר ראה ישר).

מפני החשד בזמנינו

ברמ"א (סי' תרע"א ס"ח) מבוואר דבזה"ז ליכא הדלקה מפני החשד בנר חנוכה כיון דכולם מדליקים בפנים, ומרן הגר"י זילברשטיין שליט"א דן לפני רבינו זצ"ל דבזה"ז ג"כ ליכא חשד דיש שמדליקין בפנים ויש בחוץ ויש בשקיעה"ח ויש בצה"כ, ויש שמדליק בפתח ויש בחלון, והביא ששמע מרבנו זצ"ל שנשאל במש"כ השו"ע (חור"מ סי' ת"ט ס"א) דבזה"ז אין איסור לגדל בהמה דקות בא"י כי אין מצוי לישראל שדות בא"י, מה הדין בזמנינו ששוב יש שדות בא"י, והשיב החזו"א שהשו"ע כבר התיר, וכתב דמעשה אף אם הדר דינא שידליקו רק בחוץ ואיכא חשדא למי שאינו מדליק כבר אין חוזר גזירת חשד, (וכע"ז בס' ארחות רבנו ח"ג חנוכה אות ל בשם הקה"י שאמר דאף בזמננו בא"י שאין סכנה מהגוים יכול להדליק נר חנוכה בפנים סמוך לחלון או לפתח מבפנים והם פונים לרה"ר מאחר דכך פסק הרמ"א סו"ס תרע"א דבזה"ז כולם מדליקים בפנים א"כ אע"ג שבזמנו של הרמ"א ז"ל אפשר דהיה סכנה והיום זה לא שייך, מ"מ מאחר דכך פסק השו"ע כך הפסק לכל הדורות אף אם בטלה הסכנה, וכמו שפסק מרן החזו"א זצוק"ל לענין שריפה בשבת דמתור לכבותה, וכפסק הרמ"א ז"ל באו"ח סי' של"ד ס"ו, אף דהרמ"א ז"ל הוסיף הטעם משום שאנחנו מצויים בין הגוים שיש סכנה ופקו"נ אם לא נכבה, והטעם לא שייך בא"י, מ"מ פסקו של הרמ"א ז"ל קיים דמתור לכבות). ויש לדחות דהאיסור לגדל בהמה דקה הוא רק מחמת תקנ"ח וכבר התיר השו"ע ואין מי שיחזור ויאסור, אבל כן חובת חשד מחייבת הדלקה והוא איכא, והרמ"א לא כתב רק דכשמדליקין רק בפנים ליכא חשדא, ואם אאע"ה הדליק בזמנו מפני דין חשד כדלהלן אף שלא היה שייך טעם הדבר שלא היה מי שיחשוד כ"ש

הצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מזדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְׁבּוּעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזֵה"י

שְׁנֵה שְׁלִישִׁית לְהוֹפַעַת הַמַּזְדוֹר 'שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת'

פּרֶשֶׁת וַיִּגַּשׁ - הַגָּאוֹן רַבֵּי יִשְׂרָאֵל זְלוֹשִׁינְסְקִי זצ"ל שֶׁזָּכָה לְלַמּוֹד בְּצוּוֹתָא עִם מַרְן הַסְטֵיפֶלְר ('טבת תשמ"ט)

נִשְׁמַח לְקַבֵּל מִקּוֹרְאֵינוּ הַנְּאֻמִּים מִסְמָכִים, תְּמוֹנוֹת, עוֹבְדוֹת וּמַעֲשֵׂיֹת הַקְּשׁוּרִים לְהַנִּי"ל

יָדִיד נִפְשׁוֹ הַגָּאוֹן רַבֵּי לִיפָא דַב וַיִּנטְרוֹב זצ"ל (י"ב כסלו תשע"ט)

מקורות והערות לספר. חיבור זה לא נדפס עד היום כי בשנים האחרונות הספר הופיע בכמה מהדורות שבהם כבר יש את עיקרי הצינים והמקורות.

הנה תקצר הידיעה מלכתוב על הקשר המופלא ששרר בין רבינו לבין ידיד נפשו משחר טל ילדות הגאון רבי דב (בערל) זצ"ל, וחלקו כבר הוזכר בספר 'בית אימי', ומעט הוזכר גם בקובץ 'תפארת בחורים' גליון כ"ו, על ידי בנו הג"ר שלמה וינטרוב שליט"א, ונביא מעט כפי אשר יכיל הגליון.

ביוגרפיה וסקירה
ספר הוראה
הספד ויג"י
הספד לב היראה

העמוד הראשון כולו בכתב ידו של רבינו והעמוד השני מכתב ידו של רבי בערל. באדיבות בנו רבי שלמה שליט"א

הנאהבים והנעימים

גם בהגיעם לפרק 'האיש מקדש', לא עזבו איש את רעהו: השניים התארכו בפרק זמן משותף, ואף תאריך הנישואין של שניהם היה בחודש כסלו תשי"ב, כאשר שבוע בלבד מפריד בין הדבקים...

אחרי נישואיהם התגוררו שני האבכים הצעירים בבית משותף, שהיו בו מספר זוגות צעירים. וכעבור מספר שנים עברו שניהם לגור בשיכון 'חזון איש' ברחוב רשב"ם. משפחת וינטרוב התגוררה ברשב"ם 21 ומשפחת קניבסקי ברחוב רשב"ם 23.

פרסום ראשון: רבינו עומד בתחילת מדרגות ביתו, כשהוא שב מלשלש את ערימת המכתבים שהשיב בתיבת הדואר, משוחח עם רעהו רבי בערל זצ"ל.

בכולל 'חזון איש'

וכמובן, שני התלמידי חכמים למדו מידי יום בהיכל כולל האבכים 'חזון איש', אם כי לא תמיד למדו חברותא ביחד.

בין השניים כמעט ואין התכתבות, מהסיבה הפשוטה: בכל יום ויום הם שוחחו יחדיו וליבנו את הסוגיות הנלמדות, לא היה שום צורך במכתב. הכל היה 'דברים שבעל פה'. אמנם נותרו פה ושם מכתבים מרבינו אל רבי בערל. אחד מהם, היה אחרי לידת בנו הגדול של רבי בערל, ובעקבות כך נעדר רבי בערל מספר ימים מהיכל ה'כולל', רבינו מיהר לשגר לו ברכת מזל טוב, ותיכף רשם הערה תורנית בענין אם מועיל טבילה מטומאה אחת כאשר האדם טמא בכמה מיני טומאות, ואת מכתבו הוא מסיים בתקוה "אקוה לראותך בקרוב לכן אקצר הפעם."

אורח קבוע

ילדיו של רבי ברל ראו את רבינו כחלק מסדר היום. הוא היה תופעה מצויה בביתם. לא אחת כאשר היו חוזרים יחדיו מסדרי הלימוד ב'כולל', והיו נפרדים איש מעם רעהו לשלום, היו שומעים כעבור דקות אחרות דפיקות בדלת. רבינו בפתח. הוא היה נכנס בטבעיות אל הבית ותיכף ניגש לומר לרבי ברל איזה תוספת או תירוץ לקושיא שעסקו בה. לעיתים הוא יכול לבוא כמה פעמים לביקורים קצרים כאלה ומיד לשוב לביתו.

'לכן אני מבקש ברכה'

פעם פנה רבי בערל אל רבינו לבקשת ברכה. התפלא רבינו בענוותנותו, מילא כולם מבקשים ממני ברכה, כי לא מכירים אותי וחושבים שאני משהו. אבל אתה? הנך מכיר אותי ומה אתה בא אלי לבקש ברכה. "בדיוק לכן אני מבקש ממכם ברכה!" השיב לו רבי בערל.

כך גם בשמחות הברית מילה, בר מצוה ושמחות הנישואין רבי ברל היה מופיע בקביעות לכבודו של רבינו. מעניין לציין, כי רבינו היה מבקש לכבד את ידידו בכיבוד. בנישואין היה מבקש שיתנו לו עדות בחופה, וכשהיה בסעודת ברית מילה ביקש לתת לו לומר את כל 'הרחמן' המיוחד, הנאמר אחרי ברכת המזון!

1. חתן רבינו רבי שרגא שטיינמן.

הנה תקצר הידיעה מלכתוב על הקשר המופלא ששרר בין רבינו לבין ידיד נפשו משחר טל ילדות הגאון רבי דב (בערל) זצ"ל, וחלקו כבר הוזכר בספר 'בית אימי', ומעט הוזכר גם בקובץ 'תפארת בחורים' גליון כ"ו, על ידי בנו הג"ר שלמה וינטרוב שליט"א, ונביא מעט כפי אשר יכיל הגליון.

אח אחד ושני אחיות

"לבעלי רבי חיים" העידה פעם הרבנית הצדקנית ע"ה, "יש אח אחד ושני אחיות".

אח? התפלאו כל השומעים. הלא הכל יודעים כי למרן הסטייפלר רק בן אחד ושני בנות?

והרבנית היתה משיבה בחיך רחב: "לבעלי יש חבר אחד, שהוא ממש כמו אח שלו, קוראים לו רבי בערל וינטרוב..."

תרין רעין דלא מתפרדין

כי אכן ידידות נפש של ממש שררה בין רבינו לבין ידידו משחר טל ילדות, הגאון רבי ליפא דב וינטרוב זצ"ל.

זו לא היתה ידידות של סתם חברים המעבירים את חוויות החיים יחדיו, או שותפים לאיזה עסק, אלא חברות שבה נתקיימו במלואם דברי המשנה באבות 'וקנה לך חבר'. חברות זו שעסקה אך ורק כל ימיהם בעסקי תורה ויראת שמים נמשכה עד ליומם האחרון, וקשה מאוד להעביר על גבי הכתב את עומק הידידות, שהרי אין זה נמדד על פי עובדות, מעשים או תאריכים.

זו היתה מציאות חיים של "תרין רעין דלא מתפרדין" (שני אהבים שאינם נפרדים), ורק מי שהכיר את הלך הרוח יוכל להבין במה דברים אמורים. בשורות הבאות נביא גרגירי זכרון למען ידעו דורותיכם כיצד נראית חברות בין שני תלמידי חכמים.

חבירות אמת שכל כולה בדברי תורה ויראת שמים

במעלליו יתנכר נער

ראשיתה של ההיכרות היתה בתלמוד תורה 'קרלין' בעיר פינסק שבמדינת פולין. שם למדו באותה העת רבינו ורבי ליפא דב זכר צדיקים לברכה.

כאשר סיימו את שנות הלימודים בישיבת 'תפארת ציון', המשיך רבינו לישיבת 'בית יוסף' בבני ברק שם כיהן אביו מרן הסטייפלר כראש ישיבה, ואילו רבי בערל עבר ללמוד בישיבת 'בית יוסף' בירושלים שעמדה בראשות אביו הגאון רבי שמואל וינטרוב. אך לא לאורך זמן.

כעבור תקופה מסוימת עזבו שני הבחורים החשובים את ישיבתם, ועברו ללמוד בישיבת 'לומז'א' בפתח תקוה, כשחלק מהיום לומד רבינו בחברותא עם רבי ברל, שם שהו יחד כעשר שנים.

רבי ברל היה כנראה מהיחידים, או היחיד, שהיה הכי מותאם לסדרי הלימוד של רבינו: ניצול הזמן מתחילת ה'סדר' ועד לסופו, לימוד בהבנה מושלמת תוך עיון בראשונים, וכמובן תוך בקיאות וידענות מפליגה מכל רחבי הש"ס.

וכך במשך תקופות ארוכות למדו השניים יום יום. במשך לימודם יחד בישיבה, אף הספיקו ללמוד יחד את כל הש"ס כולו, וזאת חוץ לסדרי הישיבה הקבועים.

כבר בשנים ההם היה מרבה רבינו להעלות על הכתב מחידושי תורתו, והיה מרבה לשתף בה את ידידו הקרוב רבי בערל. כך למשל שנה אחת לכבוד פורים שלחו השנים 'משלוח מנות' מיוחד לר"מ הישיבה, מרן הגרא"מ שך, הכולל הערה על כל אחת ממסכתות הש"ס עד סוף סדר נזיקין. ה'משלוח מנות' כולו בכתב ידו של רבינו, ובסופו נרשם "מאת התלמידים חיים קניבסקי, דב וינטרוב"

במועד אחר תיכננו השניים להדיר את 'ספר היראה' לרבינו יונה, וכתבו